No. 1388 Zaterdag 6 Augustus 1910 27ste Jaargang

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire, Aruba en de Bovenwindsche eilanden per drie maanden fl. 2.— met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10.—
Afzonderlijke nummers fl. 0.15.
Prijs der Advertentiën van 1—7 regels f. 0.50; voor elken regel meer 7½ cts.

BUREAUX VAN DIT BLAD
Redactie en Administratie
Waterkant, Overzijde.
Oud No. 223. Nieuw No. 4.

Es Courant aki ta sali toer dia Sabra.
Su prijs di abonnement ta fl. 2,— pa tres luna pagá padilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire, Aruba, St. Martin (P. H.), St. Eustatius i Saba fl. 10.— pa anja
Un numero sol fl. 0.15.
Anuncio di 1 te 7 regel f 0.50 cada regel mas 7½ cts.

Curaçao 5 Augustus 1910

De Godsdienststrijd IN SPANJE.

Zal het in Spanje komen tot een algemeene revolutie?

Wij vreezen, dat dit maar al te spoedig zal geschieden.

En zal de zoogenaamde „starre onverzettelijkheid" van 't Vaticaan dan niet als de hoofdoorzaak dezer heillooze ramp moeten worden aangemerkt?

Als men slechts de buitenlandsche liberale bladen, en de hier gepubliceerde telegrammen leest, komt men tot geen andere conclusie.

Laat ons echter eens kalm en onpartijdig de feiten van de laatste jaren, van de laatste maanden en weken nagaan.

Allereerst deelen wij mede

Een intervieuw met Maura.

Een journalist van de „Figaro" heeft een onderhoud gehad met den leider der conservatieven in Spanje, Maura, waarbij deze o. m. zeide, dat in Spanje de vrijheid van geweten noch het bestaan van verschillende overtuigingen een vraag meer was.

De wetten, die de constitutie van 1870 voorafgingen, ademen een geheel liberalen geest en in de praktijk van het dagelijksch leven is men verder gegaan dan de wetten zelf, zoo ver dat in Spanje niet de minste wettelijke beperking meer bestaat tegen de uitoefening van de vrijheid van geweten. „Het is voldoende, zeide Maura, dat men in de heftigste anti-clericale bladen de kroniek leest, van wat zij „de leekenactie" noemen, om te zien dat de burgerlijke Staat bij ons meer macht heeft dan zelfs in Frankrijk en elk ander liberaal land en dat bijv. buiten de gewijde kerkhoven allen worden begraven, die zulks maar verlangen.

„Elke propaganda is hier volkomen vrij; men heeft zonder dat zij door iemand worden gehinderd niet-katholieke godsdienstige scholen, en neutrale scholen geheel verwereldlijkt, die men intusschen niet moet verwarren met die, welke beslist anarchistisch zijn.

In 1904 besloot ik zelf tot een herziening van het concordaat, waarbij de H. Stoel onze denkbeelden en voorstellen omtrent de regeling van de congregaties aannam."

„En waarom werd de herziening van het concordaat niet doorgezet?" vroeg de journalist.

„Door de parlementaire oppositie van de liberalen, hoewel de herziening reeds in den senaat was goed gekeurd.

„Toen de liberalen ons in 1905 opvolgden, deden zij niets door hun groote verdeelheid op dit punt, tot op de laatste dagen van hun macht; toen dienden zij een wetsontwerp in waarover niet eens een definitief rapport aan de kamer werd uitgebracht. Vier maanden daarna vielen zij in volle innerlijke tweedracht.

„Toen ik in 1907 opnieuw minister-president werd, verzocht ik de medewerking van de liberale leiders om gezamenlijk een oplossing te zoeken, waardoor dat lastige probleem in onze politiek zou kunnen worden opgelost.

„Na eenige aarzeling weigerden zij en daar ik de zaak niet alleen wilde aanvatten, omdat, daar ik overtuigd-katholiek ben en alles wat ik zou doen, toch nooit het bloc der tegenstanders zou kunnen voldoen, heb ik er mij van onthouden, gedurende de drie en dertig maanden dat ik aan de regeering was, iets te ondernemen.

„De betrekkingen tusschen den H. Stoel en ons hebben voor Spanje een oneindig grooter belangrijkheid dan zij voor elk ander land kunnen hebben, omdat de Paus het geestelijke hoofd is van het Katholicisme en nu zelfs heftige anti-clericalen overtuigd beginnen te worden, dat de meerderheid der Spanjaarden dien godsdienst belijdt.

„Terwijl dit plaats had, merkte men, dat de revolutionairen er een groot belang bij hadden, dat de kwestie niet langs vreedzamen weg werd opgelost, want dat is het eenige waardoor zij een agitatie op touw kunnen zetten en de eendracht tusschen de verschillende elementen hunner partij kunnen bewaren, die van de burgerlijke democraten tot de anarchisten loopt.

„Het is dringend noodig, dat dit kunstmatige vraagstuk op een of andere wijze worde opgelost, omdat het dringend noodig is, dat wij de belangrijke en levensvraagstukken waarbij de natie belang heeft ter hand nemen."

Men ziet het, de godsdienststrijd is in de handen der revolutionairen, socialisten en anarchisten een middel om de gemoederen in onrust te houden. Niemand denkt er in ernst aan de hangende geschillen met Rome langs vreedzamen weg op te lossen. Neen, er mag geen vrede komen, men wil dien vrede zelfs niet, de toestand moet troebel blijven, opdat de revolutionaire drijvers gelegenheid hebben hun slag te slaan.

Intusschen laat het Vaticaan en met volle recht voelen, dat de heele en overminderde verantwoordelijkheid voor het onverantwoordelijke spel, dat Canalejas speelt, op zijn eigen schouders rust en dat hij niet het Vaticaan daarvoor mede veranwoordelijk stellen kan.

De „Osservatore Romano" van 9 Juli ll. publiceert

Een Nota

die dit nog eens ten duidelijkste belicht.

„Sedert de kwestie van den juridischen toestand der congregaties in Spanje opnieuw te berde is gebracht, hebben meerdere bladen onjuiste berichten verspreid, over de houding van den H. Stoel, waarin deze beschuldigd wordt van het aannemen van een onverzoenlijke houding, alsof de H. Stoel een absolute en systematische weigering zou stellen tegenover elke redelijke overeenkomst.

„Wij zijn gemachtigd daartegenover te verklaren, dat de H. Stoel zich evengoed tegenover het tegenwoordige kabinet geneigd toont tot belangrijke concessies in de beperking van de godsdienstige inrichtingen, de opheffing van die huizen, waarin minder dan twaalf religieusen wonen, de onderwerping zonder uitzondering van de congregaties aan de belastingen van het koninkrijk, waaraan ook andere personen zijn onderworpen, de verplichting voor de vreemdelingen, die nieuwe congregaties willen stichten met een door den Staat erkend karakter, om zich vooraf te laten naturaliseeren volgens de bestaande burgerlijke wetten.

„Alles wijst duidelijk op de welwillende beschikkingen van den Paus ten opzichte van het Spaansche volk. Alles wijst er ook op, hoe verkeerd en onrechtvaardig het ook is van den kant der regeering om eigenmachtig maatregelen te nemen tegen de organisatie van de kloosterorden en de congregaties, die nu het onderwerp van behandeling uitmaakt tusschen de twee machten. Men kan dus niet beweren, dat de H. Stoel iedere rechtmatige oplossing onmogelijk maakt."....

Deze nieuwe nota van de „Osservatore" toont aan, hoe het Vaticaan in de regeling van het heele vraagstuk een altijd toegevende en altijd inschikkelijke houding aanneemt en altijd aangenomen heeft, hoe men van die zijde tot de uiterste grens van welwillendheid is gegaan.

Canalejas draagt dus de volle zwaarte van zijn eigen fout en misschien, dat deze gedachte hem er toe brengen kan voor goed terug te keeren van den verkeerden weg, dien hij is ingeslagen.

Vermeld dient ten slotte nog, dat de zesde of zevende lijst van protesten in het jongste nummer van de „Osservatore" weer niet minder dan 29 plaatsnamen bevat, waarvan uit een der plaatsen weer niet minder dan 14 vereenigingen of organisaties.

Maar draagt de Katholieke Minister Maura dan niet de schuld van den tegenwoordigen wantoestand?

In antwoord op deze vraag zullen wij in 't kort weergeven, wat er publiek in de Spaansche Kamer gesproken is over

De politiek van het Maura-kabinet.

De jongste zittingen der Spaansche Kamer waren bijna uitsluitend gewijd aan besprekingen over de politiek van het vorig Kabinet. Na den schandelijken uitval van Iglesias, die verklaarde dat men op Maura zelfs een aanslag mocht plegen om hem van de regeering verwijderd te kunnen houden, mocht men verwachten, dat een der voormannen der Conservatieven zou opstaan om het vorig Kabinet tegen de vele schandelijke aanvallen te verdedigen. Deze taak viel den afgevaardigde Lacierva ten deel, die allereerst een lange uiteenzetting gaf van de feiten die de oorzaak waren geweest van de bloedweek te Barcelona.

Daarna wees hij op de tegenspraak in de verklaringen der socialisten en republikeinen, die toen ontkenden aan die beweging meegedaan te hebben, maar er nu wel de vruchten van willen plukken, en er zich zelfs op beroemen.

Hij verweet den republikeinen in 't bijzonder, dat zij de leiders der oproerige beweging, op het beslissend oogenblik aan zich zelven hebben overgelaten, na ze eerst op alle mogelijke wijzen aangemoedigd te hebben. Vervolgens verdedigde Lacierva de maatregelen door de vorige regeering genomen, om die ernstige onlusten te onderdrukken, die immers waren uitgebroken op het oogenblik dat de beste troepen der Spaansche armée te Melilla streden. De gestrengheid dier maatregelen was bovendien volkomen in overeenstemming met den aard en hoeveelheid der gepleegde misdrijven.

„En nu", riep de redenaar uit, is de bloedweek opeens een glorieweek geworden, met dien verstande dat de glorie ervan afstraalt op de republikeinen en socialisten, en het bloed heet te kleven aan de handen der vorige regeering."

Ten slotte wees hij nog enkele beschuldigingen van meer ondergeschikten aard terug, waarna hij den persoonlijken aanval van Iglesias op Maura met de volgende waardige woorden beantwoordde.

„Wij hebben, ook nu nog, het gevoel en de overtuiging bij ons, dat wij onzen plicht gedaan hebben in die dagen in overeenstemming met ons geweten, en indien de bedreigingen van Iglesias in vervulling mochten gaan, dan zullen wij onzen kinderen een onbevlekten naam, en een nog grooteren roem kunnen nalaten."

De geheele Kamer barstte bij deze woorden in levendige toejuichingen los, behalve de republikeinen natuurlijk, en de heer Lacierva werd van alle zijde gecomplimenteerd.

Op het plein voor het gebouw der Cortes stond een talrijke menigte de republikeinsche afgevaardigden te wachten om te protesteeren tegen Iglesias' woorden. De politie scheen niet erg belust te zijn op het uitbreken van manifestaties en liet de republikeinsche afgevaardigden door een zij–uitgang vertrekken.

Den volgenden morgen zette Lacierva zijn rede voort.

Hij bewees, dat het Kabinet Maura zich volkomen neutraal had gehouden tegenover het proces hetwelk de militaire rechtbanken openden na afloop der gebeurtenissen te Barcelona.

Er zijn 1275 instructies geopend waarvan vijf eindigden met een doodvonnis, 59 met veroordeeling tot dwangarbeid en 52 met eenvoudige gevangenisstraf. 1159 personen zijn dus vrijgesproken of met een boete of zeer lichte straf er af gekomen. Bovendien werden 40 vreemdelingen uitgewezen waaronder vijf dieven, tien apachen en eenige anarchisten. In 't geheel zijn 24 scholen op bevel der regeering gesloten omdat er anti-militaristisch onderwijs werd gegeven. Bovendien was geen enkele dezer scholen wettelijk erkend, zoodat de regeering ze ten allen tijde had kunnen sluiten of opheffen.

Komende tot Ferrer schilderde Lacierva dezen man als een door en door gevaarlijk revolutionair, wiens handelingen en ondernemingen er allen op gericht waren de Spaansche monarchie omver te werpen, met behulp der buitenlandsche revolutionaire vereenigingen. Een Fransch socialistisch blad meldde Ferrer reeds gevangen te Montjuich toen hij nog niet eens gearresteerd was, terwijl de geheele liberale en maçonnieke buitenlandsche pers Ferrer verheerlijkte.

Op 't oogenblik dat Ferrer gearresteerd werd was hij voortvluchtig

Wetenschappelijk Allerlei.

Amerikaansch dokterscongres.

Dr. Zwaandam refereert in de „Gen. Ct." over 'n congres van de *American Medical Association*, Maandag 13 April, te Chicago gehouden — waaruit van allerlei amerikaansche karakteristiek, ook voor ons, krantenlezers, van belang, valt op te merken.

De heer Zwaandam schrijft:

„Mij was, 'n 14 dagen geleden, vanwege een pers-comité 'n invitatie gezonden tot bijwoning der gezegde vergadering, en, ofschoon ik niet den minsten lust gevoelde m'n tijd daaraan te geven, zoo was er een item, dat me er ditmaal heendreef.

't Zou er namelijk heet toegaan. Ik weet wat dat beteekent. Ik heb bijgewoond stierengevechten in Spanje en Mexico; heb hanengevechten gezien in Nanking; mongo- en cobra-gevechten in Bombay; inktpotprojectielerij in den Franschen senaat; „boxing-matches in our glorious country"; doch dat is allemaal Zondagschool vergeleken bij een oproer onder Amerikaansche medische–broederen.

Ik ging dus en werd er voor beloond. De vergadering werd geopend met gebed, door een daarvoor opzettelijk gekozen dominé. Of ie er voor betaald werd, weet ik niet. Ik denk, hij deed het meer „pro Deo" of te wel, de man had vrij mediciineeren.

Immers, de dominé's worden voor het meerendeel door de medici gratis bediend. Waarom, weet ik niet, tenzij er een stilzwijgende overeenkomst is, waarbij de doctor probeert den zielzorger zoo lang mogelijk uit den hemel te houden, terwijl deze zijn best doet den Aesculaap uit de hel te houden.

Nu dan, men zette zich schrap. Eerst werden doodgewone zaken behandeld en kort daarna het woord gegeven aan dr. Colwell, secretaris van den Medischen Raad voornoemd.

De spreker begon met vriendelijk te verzoeken, dat men hem zou vergunnen openlijk en zonder in de rede te worden gevallen, mede te deelen wat de uitslag was zijner bevindingen.

Oogenschijnlijk kende hij z'n Pappenheimers.

Heel zoetsappig begon dr. Colwell met te zeggen, dat in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika 48 pCt. gevonden wordt van alle medische scholen ter wereld. (Great we are.) Dat in Amerika 20 maal meer geld wordt besteed aan medische opvoeding dan aan eenig ander land. (Glorious we are!) Dat evenwel in vergelijking met Europeesche scholen, die opvoeding achterstaat èn in preliminaire eischen èn in lengte van studie-tijd. (Nonsense.) Dat, hetgeen hij gereed staat te zeggen, is gebaseerd op de verklaringen van hoogstaande opvoedkundigen. (To hell with these educators?) Dat in verschillende Europeesche landen. (We don 't care for Europe!) het onderwijs in de Hoogere Burgerschool gelijk staat met ons onderwijs in de standaard hooge school plus twee jaar in de universiteit (It 's all!) Dat de buitenlanders zeer goed weten hoe inferieur het op dit gebied bij ons is en onze diploma's weinig of geen erkenning worden waardig gekeurd. (Never mind that, we don 't need Europe). Dat onze geneeskundigen zich te veel toeleggen op het geldmaken en te weinig op het gezondmaken, dat......

P a n d e m o n i o n ! ! !

Gehuil, getier, gefluit, woede, toorn, sarcasme, verwijt, gestamp, gevloek, geschuimbek, geschreeuw en daarna gedrang om den spreker heen, schelden, vervloeken, bedreigen, beleedigen; kortom 'n chaos van Beëlzebub.

Nadat de „bezetenheid" over was, gelukte het den voorzitter 'n woordje in 't midden te brengen.

„Dat er thans in de Ver. Staten verscheidene medische scholen gevonden worden, die in elk opzicht gelijk staan met de beste der wereld (That's right!) Dat in de laatste tien jaren meer wetten gemaakt zijn, in zake medische opvoeding, dan in alle vorige jaren samen, (Very true!) en dat we met gerustheid de toekomst tegenmoet kunnen zien, aangezien de Amer. geneesheer én als mensch én als practicus, én als christen immer is geweest aan de spits der beschaving en humaniteit, dat......De rest ging verloren onder het geapplaudisseer der aanwezige ignorami. Toen ik uit de zaal kwam en in de open lucht, zei ik tot m'n buurman: dat liep nogal zonder klappen af. Dat 's waar, zei hij, maar die man komt nooit meer aan het woord. En zoo was het ook: toen de vergadering was afgeloopen, was het officieele hoofd van dr. Colwell gevallen.

Great and glorious we are!

Het nut der tranen.

In de „Revue" doet dr. Waynbaum belangrijke mededeelingen over het nut der tranen. Vroeger golden deze oogeparelen slechts als symbool van het hoogste menschenlijden, doch de wetenschap weet thans, dat de tranen voor het evenwicht van het door geestelijk of lichamelijk lijden

en had hij zijn baard en snor laten afscheren. Dit was toch zeker niet de handelwijze van een onschuldige.

„Al moge hij ook," vervolgde de redenaar, „voor U een martelaar geworden zijn, voor ons bleef hij daarom toch een misdadiger, die zijn gerechte straf ondergaan heeft."

Toen zeide hij dat het niet aanging voor de Cortes om het proces te herzien, omdat het oordeel geveld is door een volkomen bevoegde rechtbank.

De militaire rechtbank alleen kon de aanklacht beoordeelen die tegen Ferrer was ingediend. Bovendien heeft men Ferrer in plaats van de in de wet toegestane 48 uren een volle week den tijd gegeven om zijn verdediging voor te bereiden.

Ten slotte zeide Lacierva dat Ferrer volkomen te recht gefusileerd was niet wegens zijn denkbeelden, — want daarvoor alleen wordt niemand in Spanje doodgeschoten — maar wegens de daden die uit die denkbeelden zijn voortgevloeid.

„De heksenketel der Spaansche politiek."

Zóó betitelt in de middag-editie der „Kölnische Volkszeitung" iemand, die jaren lang in Spanje gewoond heeft en met de toestanden aldaar zeer goed op de hoogte mag worden geacht, de phase, waarin thans het kerkelijk-politiek vraagstuk in Spanje verkeert. Hij maakt in dit artikel o. a. de opmerking, dat men elken dag in de liberale buitenlandsche pers lezen kan, dat Spanje door de Kerk geknecht wordt. Iemand, die van de omstandigheden in Spanje op de hoogte is, weet echter, zegt hij, dat dit een grove leugen is. Immers de priesters mogen zich niet met politiek bemoeien, zij bezitten geen passief kiesrecht, hun invloed op het openbaar leven is zeer klein, een groot gedeelte leeft in de bitterste armoede, vele pastoors van het land genieten een salaris van 240 tot 300 gulden, de regeeringsambtenaren nemen elke gelegenheid te baat, om de priesters het leven nog moeilijker te maken....... en dan durft men nog van een drukkende, knellende heerschappij der Kerk te spreken! Juist om dezen kommervollen toestand der priesters bestaat er weinig kans, dat een machtige politieke actie der Katholieken in de eerstvolgende dagen op touw wordt gezet. Laat de katholieke pers buiten Spanje niet te streng oordeelen over de Spaansche katholieken; zij verdienen meer medelijden en sympathie dan critiek.

Wat er ook van zij, het katholiek geloof leeft nog krachtig onder de Spaansche bevolking. De groote vergaderingen, welke over het geheele land plaats vinden en waaraan soms meer dan 50.000 personen deelnemen, om te protesteeren tegen de neutrale scholen, bewijzen dat klaar en duidelijk.

Wie de psychologie van het katholieke Spaansche volk kent, kan begrijpen hoe diep de katholieken door de laatste besluiten in hun gevoelens gekwetst werden. Des te meer, wijl de protestanten in Spanje een vrijheid genieten, welke de katholieken in protestantsche landen hun mogen benijden. In geen land van Europa heerscht overigens grooter vrijheid van denken en schrijven dan in Spanje. Bij ons in Duitschland zou men b. v. de anarchistische propaganda als in Spanje geen drie dagen dulden.

„Het ongelukkige land gaat moeilijke tijden tegemoet. Alle kenners der toestanden zijn het er over eens, dat revolutie en burgeroorlog onvermijdelijk zijn. In geen ander land van Europa leeft in de groote steden zoo'n tuchteloos gepeupel als in Spanje, een massa, die bij de minste aanleiding tot bloedige geweldaden overgaan. De edele staatsman Donoso Cortes merkte voor enkele dagen met recht op: „of wel Spanje blijft katholiek, of het wordt het domein van een losgelaten bende galeiboeven. Al wie meehelpt om aan het Spaansche volk het geloof te ontnemen, laadt een zware verantwoordelijkheid op zich. De internationale pers moge dit ter harte nemen."

EEN PAUSELIJKE VERKLARING.

De *Staatscourant* bevat volgende verklaring:

„Ministerie Buitenlandsche Zaken.

De Zaakgelastigde van den Heiligen Stoel te 's Gravenhage heeft den 6n. Juli jl. in opdracht van den Kardinaal-Staatssecretaris, uit naam van Zijne Heiligheid den Paus, aan den Minister van Buitenlandsche Zaken medegedeeld, met verzoek zulks ter hooge kennis van Hare Majesteit de Koningin te brengen, dat Zijne Heiligheid met leedwezen vernomen heeft de onjuiste uitlegging in Nederland aan de Encycliek „Editae saepe" betreffende St. Carolus Borromeus gegeven, en dat Zij, smartelijk aangedaan door de gedachte, dat door deze uitlegging eenige woorden der Encycliek Hare Majesteit pijnlijk zouden hebben kunnen treffen, er prijs op stelt Harer Majesteit te verzekeren, dat Zijne Heiligheid met de bovenbedoelde woorden geenszins gedoeld heeft op de Vorsten uit het Huis van Oranje Nassau noch op de voorouders der niet-Katholieke onderdanen van Hare Majesteit."

Ons wil het voorkomen, zegt *De Residentiebode*, dat met deze verklaring de laatste aanleiding om eenige gevoeligheid over de Borromeus-encycliek te toonen, thans voor onze protestantsche landgenooten is weggenomen.

De *N. Crt.* betuigt haar ingenomenheid met de verklaring van den H. Stoel in zake de Borromeus-encycliek. Het blad noemt die verklaring, door den zaakgelastigde van den H. Stoel langs den officieelen weg ter kennis van den Minister van Buitenlandsche Zaken gebracht,

„een beleidvol, maar daarom niet minder eerbiedwaardig streven om alle aanleiding tot verstoring van den godsdienstvrede in Nederland te verwijderen of te verminderen."

Het blad zegt verder, dat dit streven „zich in dat opzicht volkomen aan (sluit) bij de door Dh. Nolens in de Tweede Kamer gesproken woorden."

De *N. Crt* besluit haar kantteekening op de verklaring door Mgr. Gualtieri afgelegd, volgenderwijs:

„Voor de Regeering is overigens deze daad van den Paus bij uitstek aangenaam, hoewel er eenige ironie ligt in het feit, dat de Minister van Buitenlandsche Zaken thans van den zaakgelastigde een betuiging van 's Pausen leedwezen in ontvangst heeft moeten nemen over de onjuiste uitlegging van een stuk waarvan hij tot heden geen kennis had gekregen. Dit zal nu tegelijk zijn geschied.".

De spotternij is ondeugend, maar de opmerking schijnt ons toch niet juist toe. Immers, zoo men kan aannemen, dat de leden van het Ministerie elk voor zich van de Borromeus-encycliek kennis hebben genomen; zoo het waarschijnlijk is, dat de Ministers daar wel eens met elkaar over zullen gepraat hebben; *de Regeering* als zoodanig werd met de encycliek niet in kennis gesteld. En waar dit, gelijk de Minister van Buitenlandsche Zaken in de Tweede Kamer aangevoerd heeft, blijkens door hem ingesteld onderzoek, met vroegere encyclieken herhaaldelijk het geval geweest is, daar is het antwoord van de Regeeringstafel gegeven, volkomen juist: De Regeering heeft geen kennis gekregen van het Pauselijk stuk. Dit is, gelijk *de N. Crt.* hoewel spottend bedoeld, toch volkomen terecht opmerkt, van de zijde des Pausen voor het eerst geschied bij 't afleggen der verklaring door Mgr. Gualtieri namens den H. Stoel tot onzen Minister van Buitenlandsche Zaken gericht.

Volkomen in dien gedachtengang zich bewegend, kon dan ook bij het Encycliekdebat dr. De Visser, in andere bewoordingen, vragen: waar moet het heen, indien morgen de Israëlieten in verzet komen tegen een uiting van het Protestantsch kerkgenootschap, of de Roomschen zich bezwaard gevoelen over een stuk, van het bestuur van het Israëlitisch kerkgenootschap uitgaande; *en die bewaarde gemoederen dan verlangen gingen, dat de Regeering als zoodanig zich hun grieven aantrok?*

Het criterium werd o. i. volkomen terecht hierin gezocht, dat, zoolang een stuk, door den Paus tot verschillende kerkelijke overheden en bestuurders gericht, niet ter kennis van de Nederlandsche Regeering kwam, dit stuk buiten de bemoeiing van die verantwoordelijke Regeering ligt.

Nu zijn door de in de Tweede Kamer gevoerde encycliekdebatten de zaken er eenigszins anders voor komen te staan. De indruk, dien de encycliek bij vele niet-katholieken in den lande verwekt had, is daardoor met den inhoud der encycliek *langs officieelen weg* aan de Nederlandsche Regeering kenbaar gemaakt. En waar dit het geval was, heeft Z. H. de Paus door het afleggen der boven medegedeelde verklaring, alles aan de encycliek ontnomen wat onaangenaam scheen te klinken voor H. M. de Koningin, en on-katholieke landgenooten.

Door deze verklaring, op eigen initiatief afgelegd, heeft Z. H. de Paus een daad gedaan, die zeer bevorderlijk zal zijn aan het behoud van den godsdienstvrede hier te lande, waarvoor Roomsch en on-Roomsch hem erkentelijk zullen wezen en die trouwens instemming vindt bij allen, in den lande, die op verdraagzaamheid prijs stellen.

Ingezonden stukken.

BONAIRE.

Waterverschaffing.

Een Waterleiding te Kralendijk?

III.

Bij de behandeling van de Curaçaosche begrooting in de 2de Kamer in het najaar van 1908 kwam de Heer van Kol met het volgende voorstel voor den dag: „Terloops wensch ik de aandacht te vestigen op het slechte drinkwater te Kralendijk, waar de bevolking zich vaak met drabbig water moet tevreden stellen, wanneer een leiding daar noodzakelijk is."

De Heer v. Kol heeft het door zijn traditioneele tendenzieuse overdrijving aan zich zelven te wijten, dat men zijn woorden meestal eenvoudig voor kennisgeving aanneemt. Had hij gezegd, dat te Kralendijk veel te weinig putten zijn, of dat het water op te grooten afstand moet gehaald worden, niemand zou de waarheid ervan betwist hebben. In de bovenaangehaalde woorden maakt hij zich aan schromelijke overdrijving schuldig, is ook de logica ver te zoeken en stelt hij een onmogelijken eisch. Dit treft te meer, daar hij hier voor ooggetuige en als vakman doorgaat.

De putten van Guanápe geven helder zoet water, die van Coeroe-Boeroe ook helder, maar tamelijk brak water. Doch van geen der beide putten is het water drabbig of modderig te noemen. Maar zelfs aangenomen, dat het water dier putten drabbig is, zou toch een leiding daarin geen verbetering brengen, want ook de leiding van uit die putten zou niet anders dan drabbig water kunnen leveren. En andere putten van voldoende capaciteit bestaan er in den omtrek van Kralendijk niet. Ik geloof dan ook stellig, dat wanneer de *ingenieur* van Kol met den aanleg van de leiding ware belast geworden, hij beleefd voor die opdracht zou bedankt hebben. Het allereerste waaraan men bij den aanleg van een waterleiding te denken heeft, is te zorgen voor een goede *„prise d'eau"*. Logischer zou het dus van den Heer v. Kol geweest zijn, aan te dringen op het graven van meer putten in den omtrek van Kralendijk, en eerst dan, wanneer zij goed drinkwater leveren en het debiet ruim voldoende bleek, zou de mogelijkheid van een leiding kunnen overwogen worden. Doch reeds nu waag ik de voorspelling, dat een waterleiding te Kralendijk wel immer tot de *pia vota* zal blijven behooren, omdat de uitvoering ervan onmogelijk zal blijken, of op de enorme kosten zal afstuiten.

Het is zeer onwaarschijnlijk, dat op de hoofdplaats Kralendijk bij graving of boring zoet water zal gevonden worden. Geologisch is Kralendijk opgebouwd uit aanslibbing of afzetting van koraalsteen door de zee. De naam zelf van Kralendijk duidt dit reeds heel juist aan. Door die koraalsteen heeft natuurlijk filtratie van het zeewater plaats. Voor zoover ik weet, houden dan ook alle putten en watergaten op Kralendijk puur zeewater in. Boringen leveren echter soms verrassende uitkomsten. En daar het kleine tegenoverliggende eilandje Klein-Bonaire, dat maar 600 H.A. oppervlakte heeft en waarop geen enkele heuvel voorkomt, naar het zeggen tot zelfs in den droogen tijd nog gaten met zoet water heeft, is de mogelijkheid geenszins uitgesloten, dat boringen vooral op de grens van de rifformatie toch wel goede resultaten kunnen geven.

Aan een buizenleiding naar Kralendijk van uit den put Coeroe-Boeroe kan redelijkerwijze niet gedacht worden. De slechte kwaliteit van het water maakt dit plan reeds onaannemelijk. Daarenboven zou de groote afstand van meer dan één uur gaans en de voortdurende rijzing en daling van den weg daarheen de uitvoering van dit plan buitengewoon kostbaar maken. Is onder dit opzicht de put van Guanápe in veel gunstiger conditie, toch zijn de bezwaren voor een dergelijke pijpleiding van daaruit evenmin te onderschatten. Een topographische meting zou moeten uitmaken, of zoo'n leiding wel voldoende verval heeft. Iets, wat ik sterk betwijfel, daar nergens een rijzing van den weg valt waar te nemen, zoodat niet verwacht kan worden dat het water vanzelf langs natuurlijke helling overal in het buizennet zal heenstroomen. Ook van hieruit bedraagt de afstand naar het centrum van Kralendijk wel niet minder dan één uur. Het gevolg is dus, dat in de nabijheid van den put een hoogreservoir of watertoren met pompstation zal gebouwd moeten worden. Ditzelfde zou ook in ieder geval voor de put van C-B. vereischt worden. Juist deze kostbare installaties, afgezien nog van de andere bezwaren, maken de kansen voor zoo'n waterleiding op Kralendijk uiterst gering.

Toch is verbetering van de waterverschaffing op Kralendijk zeer gewenscht en naar ik geloof ook wel mogelijk.

De gunstige reputatie, zoowel wat de kwaliteit als wat de kwaliteit betreft van het water van Guanápe, maakt, dat alle verbeteringen aan dien put aangebracht goed besteed zullen zijn. Die putten zijn niets anders dan gaten of kloven in den klipbodem, zonder eenigen gemetselden rand, zoodat al het water wat bij het putten gemorst wordt, weer in den put terugstroomt. Die openingen zijn verder van heel bescheiden omvang, zoodat er slechts voor weinig menschen tegelijk plaats is, om het water te putten. Het streven moet dus zijn, zooveel mogelijk verontreiniging van het water tegen te gaan en het ophalen van het water te vergemakkelijken. Het eenvoudigste zou wel zijn, wanneer men boven of nabij den put een amerikaansche windmolen plaatste met een zuig- en perspomp, die het water uit den put oppompt en naar een daar in de nabijheid te maken gemetselden bak opstuwt. Als men dien bak goed stevig metselt, een inhoud geeft van 6—10 kub. M., onder aan den bodem langs de twee lange zijden een viertal kranen aanbrengt, en als er dan nog een breeden goot van beton of portland langs die zijden ongeveer 1 of 2 voet lager dan die kranen doorloopt, waarin het gemorste water wordt opgevangen, dat verder van die goten naar eenige lagere bakjes stroomt om het vee te drenken, dan zou die put zeker aan betere eischen voldoen. De kosten zullen zeker geen 400 gld. bedragen.

Het valt niet te ontkennen, dat voor zoo'n groote bevolking van ruim 4000 zielen, die vér van elkander over de verschillende buurtschappen Kralendijk, Dentera, Noord di Saliña, Tera-coral en Nikeboke verspreid woont, het aantal putten veel te gering en beslist onvoldoende is. Eenige boringen vooreerst op meer gunstig gelegen plaatsen, die door weelderigen boomgroei, of sporen van vochtigheid, of bijzondere geologische formatie van zelf daarvoor meer in aanmerking komen, later zoo noodig volgens een vast plan voortgezet over bepaalde afstanden, zooveel mogelijk nabij de bevolkingscentra, zullen toch zeker wel eenig succès bieden. Die eerste gunstige plaatsen met waarschijnlijke kenteekenen van grondwater moeten vooraf door navraag en locaal onderzoek worden opgespoord. Deze zijn er zeker geweest en ongetwijfeld nog wel te vinden. In verband hiermede is niet zonder belang hetgeen de beroemde Engelsche ontdekkingsreiziger W. Dampier, die in November 1681 Bonaire bezocht, in zijn reisverhaal over de watervoorziening van het eiland in die dagen inlascht: „De reede is aan „de Zuid-Wester zijde, dicht bij 't „midden van het eiland, alwaar 't „zelve met een vrij diepe baai in„loopt.... Omtrent een halve Engel„sche mijl ten Westen van deze an„kergrond is een laag eilandje en een „sleuf tusschen 'tzelve en het groote „eiland. De huizen zijn niet boven een „kwartier gaans landwaarts in langs „den weg..... Bij de huizen is een klei„ne springbron, waarvan de inwo„ners zich bedienen, hoewel het wa„ter zwartachtig is. Aan het West„einde van het eiland is een goede „fontein van versch water, alwaar „drie of vier Indiaansche huisgezin„nen wonen; maar op geen andere „plaats ziet men water of huizen." Als men nu weet, dat men de oorspronkelijke nederzetting der Indianen in de buurt van het tegenwoordige Dentera te zoeken heeft, wat trouwens ook volmaakt overeenstemt met de plaatsaanduiding: „niet meer dan een kwartier gaans van de reede,"— dan geloof ik toch, dat men tevergeefs zal zoeken naar die „springbron", waarouder men echter waarschijnlijk slechts een ondiepe kuil zal moeten verstaan, waarin zich wat water verzamelde. De fontein aan de Westzijde is natuurlijk de bron op de tegenwoordige plantage van dien naam.

Rincon—Bonaire.

P. A. EUWENS. O. P.
pastoor.

---

geteisterde organisme van het allerhoogste practisch nut zijn. Ze verminderen de smart, verdooven het gevoel en ontnemen aan het leed zijn neerdrukkende zwaarte.

In den toestand van rouw toonen de hersenen afneming van den bloedsaandrang; tranen verminderen den bloedsaandrang nog meer. Want de tranen vertoonen in hun samenstelling dezelfde eigenschappen als de vloeibare bloeddeelen; ze zijn een afvloeisel van bloed, dat in de traanklieren in tranen wordt omgezet. Daar de tranen den afvoer van bloed uit de hersenen, door het gevoel van droefheid reeds bewerkt, nog versterken, verminderen zij dus het lijden. Men verdrinkt zijn leed in tranen, evenals men het door alcohol verdooft. Het krampachtige samentrekken van de gelaatspieren bij het huilen staat in dienst van de „witte aderlating". Zij oefenen druk uit op de traanklieren, persen de oogaders samen en leiden daardoor het in hen aanwezig zijnde bloed naar de traanklieren. Bij kinderen werken de „snelle" tranen dus als 't ware als een voorbehoedmiddel tegen te groot smartgevoel. Zij zijn een leeds-ventiel.

Maar niet alleen de smart, ook de vreugde ontlokt tranen aan het oog. Hier verrichten de tranen een functie, geheel verschillend met die van het weenen. Het sterke lachen is van physiologisch standpunt niets anders dan een inspanning. Bij het lachen gebruikt men dezelfde spieren als bij het optillen van een zwaar gewicht. De spieren van de stembannen worden saamgetrokken, het middelrif daalt en de spieren, die de beweging van de borstkas regelen, geraken in een toestand van ziekelijke bewegingloosheid. De ademhaling stokt en slechts korte, stootende ademtochten onderbreken den toestand. Dat die korte ademtochten de ademstremming niet opheffen, kan men zien uit het zwellen der voorhoofdaders en het vertrekken van het gezicht. Er ontstaat gevaar voor een beroerte. De saamgetrokken gelaatspieren versperren het bloed den weg; dit stroomt in de hoofdslagader; deze wordt overmatig gespannen en de toestand zou hoogst bedenkelijk worden, indien de oog-aders, die de inwendige en uitwendige hoofdslagaders verbinden, geen uitweg boden. Het overtollige bloed vloeit daarin af, de sterke toevloed perst op de traanklieren en de verlossende traan is weer geboren.

Straattooneeltje.

Het volgende leuke tooneeltje speelde zich te Amsterdam af.

In de drukke stadsstraat onderhandelt de groenteventer met de dienstmeisjes over den aankoop van worteltjes en andijvie. Een arme drommel, karrenpikker of zooals grappenmakers wel zeggen: straatkargadoor, staat er bij. Groenteventer haalt een handvol guldens, kwartjes en dubbeltjes uit zijn rechterbroekzak, om 'n rijksdaalder te wisselen. Smachtende blikken van den karrenpikker.

—„Wil jij 't hebben?", vraagt de groenteman met kwasie-onverschilligen blik.

—„Hm!", meesmuilt de ander, met ongeloovige zijdelingsche hoofdbuiging.

—„Als je drie gemakkelijke dingen doet, die 'k je zal opgeven. Hier, onder getuigen!"

Karrenpikker laat zich bepraten.....

—„Sla met je linkerhand op je rechterknie!"

't Bevel wordt ten uitvoer gebracht.

—„Goed zoo. Trek nou met je rechterhand aan je linkeroor".

Bijna vergist de arme drommel zich, maar ook dit commando wordt opgevolgd.

—„Mooi! Bijna ben je d'r. Hou nou je pet op!"

De pet wordt van 't hoofd en omgekeerd in beide handen genomen.

—„Kijk nou, — zóó bedert-ie de heele boel. Ik zeg je: hou je pet op, en je neemt 'm af! Nee — nou komt er niks van!"

Onbedaarlijk gelach bij het auditorium. Karrenpikker verwijdert zich mopperend. Groenteventer klimt kalm op den bok van z'n kar, knipoogt nog even tegen zijn schaterende cliëntèle.

Het grootste salaris der wereld

noemen de Amerikaansche bladen dat van den mijn-ingenieur en mineraloog Dr. John Hays Hammond, verbonden aan de Guggenheim-maatschappij. Van hem zeggen de Yankees in hun eigenaardige manier van zich uit te drukken, dat hij een goudmijn ruiken kan op duizend mijlen afstand. Reeds als knaap van 10 jaren verbaasde hij de goudgravers door zijn begaafdheid in het opsporen van goud. Zijn groote speurzin in het opsporen van goud, zijn groote voorliefde voor mineralogie deed zijn vader besluiten hem naar de beste technische hoogescholen te zenden. Daar ontwikkelde zich het bewonderenswaardig talent van Hammond zoodanig, dat hij thans een salaris geniet, grooter dan dat van den president der Ver. Staten nl. 500.000 dollars (12 ton). 1.200.000.

Curaçao, 31 Juli 1910.

Aan den Redacteur van de „Amigoe di Curaçao," Alhier.

Zeer geachte Heer,

In de "Amigoe di Curaçao" van gisteren No. 1387 heb ik met bijzondere aandacht gelezen het voorstel van den zeer geachten Pater Wahlen om hier op dit eiland te hebben eene kleine zuivelfabriek, min of meer zoo als er een bestaat op Sint Martin, ten einde de planters van de benedendistricten in de gelegenheid te stellen, de melk, die zij vooral in den regentijd onverkocht overhouden, te kunnen benuttigen. Er blijft geen twijfel over of zulk een zuivelfabriek van het grootste belang voor Curaçao zal zijn. Bijgevolg verdient zoo een voorstel of indicatie de meeste aandacht van het bestuur en moet iedereen dankbaar zijn aan Pater Wahlen voor zijn gemeld voorstel en wil ik er bijvoegen voor al hetgeen hij altijd schrijft ten faveure van Curaçao.

Een zuivelfabriek zal bepaald in het belang van Curaçao zijn. Niet alleen voor de planters van de benedendistricten, maar ook voor die van de bovendistricten, waaronder mijn persoon (die zooveel moeite en zorg neemt om de melk van Sint Joris zoo zuiver en zindelijk en zoo versch mogelijk en zeer vroeg ten verkoop te hebben in de stad) somtijds, of liever gezegd menigmalen, een boel onverkochte melk overhoudt ten nadeele van al het belang, dat ik stel de koopers de beste, zuivere melk te doen geworden.

Een zuivelfabriek zal dus bepaald waarde hebben voor al de planters, die melk te koop hebben, maar ik zal toch de vraag willen doen, of het niet eerst goed zal zijn, dat er van Bestuurszijde eene beschikking in het leven geroepen wordt tegen al degenen, die gewetenloos de melk, het voedsel voor rijk en arm, voor gezonde en zieke menschen en vooral voor kinderen in onreinen staat of wel *gemengd* met water verkoopen? Hoeveel meer melk zou niet verkocht worden, indien iedereen die het artikel noodig heeft, de zekerheid hadde, dat hij melk en niet *iets* gelijkend op melk kocht.

Gelieve Heer Redacteur de verzekering te willen accepteeren van mijne voortdurende hoogachting.

C. PERRET GENTIL

Nieuwsberichten.

Curaçao.

Mgr. Vuijlsteke.

Verleden Maandag werd door den Hoogeerw. Pater Vicaris uit Holland een telegram ontvangen, afgezonden door den Hoogeerw. Pater Provinciaal der Hollandsche provincie, waardoor de reeds aangekondigde benoeming van P. fr. GREGORIUS VUIJLSTEKE, Vicaris Provinciaal der Missie op Porto-Rico, tot Vicaris Apostolicus van Curaçao officieel bevestigd werd.

Daar Mgr. VUIJLSTEKE verleden Zondag zijn verjaardag vierde, nemen wij deze gelegenheid tevens te baat, om onzen nieuwen Bisschop, ook namens het Katholieke Curaçaosche volk, onze hartelijke en welgemeende gelukwenschen aan te bieden. Wij hopen dat Mgr. VUIJLSTEKE dezen dag vele jaren onder ons moge vieren.

Welkom!

Dinsdag arriveerde met de „Maracaibo" luitenant J. A. SNIJDERS Jr. wiens vermoedelijke komst wij reeds meldden.

Van harte heeten wij hem welkom te midden zijner vele vrienden en kennissen, die hij zich tijdens zijn verblijf in onze kolonie verworven heeft.

Koningin Moeder.

Op de gewone wijze werd hier de 52ste verjaardag van de Koningin-Moeder Emma herdacht. Op alle publieke en vele particuliere gebouwen wapperde vroolijk de driekleur. Om half negen in den voormiddag werd er door de bemanning der "Utrecht" en het garnizoen parade gehouden. 'S avonds had er eene welgeslaagde muziekuitvoering plaats door de militaire staf, op het Molenplein, die door zeer vele belangstellenden werd bijgewoond.

Dat God H. M. de Koningin Moeder nog vele jaren spare, tot vreugde van heel het Nederlandsche volk.

Portiuncula-aflaat.

Bij gelegenheid van het 700 jarig bestaan der Franciskaner-orde heeft Z. H. Paus Pius X den grooten Portiuncula-aflaat, die aan St. Franciskus zijn ontstaan dan kent, slechts tot enkele kerken beperkt is, over de geheele wereld uitgestrekt. Door deze weldaad heeft de Paus een blijk van dankbaarheid willen schenken aan deze groote en beroemde orde, voor het reuzenwerk door haar gewrocht in de eeuwen van haar bestaan, en tevens aan de geloovigen een middel om hun dankbaarheid te betoonen en tegelijk te deelen in hare oprechte jubelvreugde. Daarom heeft Z. H. Pius X alle bisschoppen der aarde gemachtigd in hunne diocesen kerken aan te wijzen, waar de geloovigen deze aflaat kunnen verdienen. De Hoogeerw. Pater Provicaris heeft voor de stad de twee kerken van Pietermaai en Otrabanda aangewezen en verder alle kerken van het geheele Vicariaat. Deze aflaat kan men verdienen „toties quoties" dat wil zeggen, zoo dikwijls men de kerk bezoekt en daar eenigen tijd tot intentie van Z. H. bidt.

De tijd waarop dit gebeuren kan loopt van hedenmiddag twee uur tot den zonsondergang van Zondag. De gewone vereischten zijn dat men op een dezer twee dagen gebiecht en gecommuniceerd heeft.

Onze hoeden op de Brusselsche tentoonsteiling.

De Koning en de Koningin van België, rondgeleid door Z. Exc. Minister van Koloniën DE WAAL MALEFIJT, hebben ook de Koloniale afdeeling van de Nederlandsche Inzending bezocht.

In een verslag over dit Koninklijk bezoek lezen wij in *Het Handelsblad*: De Koningin verbaast zich over de fijnheid van een Curaçaosch strooihoedje, dat zij in handen neemt en dat voor de mooiste voortbrengselen van Samarang inderdaad niet moet onderdoen.

Voor slachtoffers van „Prins Willem II."

Door het Surinaamsche „Prins Willem II Comité" is aan den Gouverneur van Curaçao overgemaakt een bedrag van f 250., ter uitreiking aan de op Curaçao achtergebleven weduwen van het stoomschip „Prins Willem II", welke bijdrage door deze kolonie dankbaar wordt aanvaard van hare zuster-kolonie.

Boletin Comercial.

Maandag l.l. is dit dagblad zijn derden jaargang ingetreden.

Onze hartelijke gelukwenschen !

Scheepvaart.

In dank ontvangen van het kantoor van uitklaring den staat van den maand Juli.

Ingeklaard werden :

Stoomschepen	28. Inhoud	189729	ton
Zeilschepen	131. Inhoud	14649	ton
totaal	159 schepen	204378	ton

Uitgeklaard werden :

Stoomschepen	28. Inhoud	189729	ton
Zeilschepen	136. Inhoud	13624	ton
totaal	164 schepen	203353	ton

Gedurende het eerste halfjaar 1910 werden

ingeklaard

169 stoomschepen en 610 zeilschepen

uitgeklaard

155 stoomschepen en 631 zeilschepen

Hr. Ms. Utrecht.

Verleden Zaterdag keerde de Utrecht van Bonaire terug waarheen hij Donderdagmorgen vertrokken was om de voorbereidselen te maken voor de schietoefeningen.

Woensdag ll. is hij weer uitgevaren naar Bonaire om de oefeningen te houden. De volgende week zal hij naar Aruba gaan en vervolgens een reis maken naar Suriname, Jamaica en de Bovenwindsche eilanden.

Ratten en Muizen.

Gedurende de laatste 8 dagen werden in het fiscalaat aangebracht en door middel van petroleum verdelgd

244 ratten
221 muizen.

Moederland en Kolonien.

Het staatkundig programma voor de Nederlandsche koloniën in Amerika, dat door de vereeniging Moederland en Koloniën vastgesteld werd in de algemeene vergadering, den 5den April 1910 te Den Haag gehouden, is thans gepubliceerd.

In dank ontving de Redactie een present-exemplaar. Een concept van dit program werd met zijn toelichting verleden jaar op ruime schaal verspreid, zoowel in Nederland als in Suriname en Curaçao, in de hoop beschouwingen van bevoegde zijde uit te lokken. Deze verwachting is niet beschaamd, zoo schrijft het bestuur. Vond het ontwerp in het algemeen groote instemming, de dagbladen gaven toch ook eenige aanmerkingen en meerdere kantteekeningen, terwijl sommige personen ons bovendien eenige opmerkingen deden toekomen. Deze belangstellende medewerking is door de Vereeniging zeer op prijs gesteld.

Nadat de commissie, die het ontwerp had samengesteld, de ingekomen beschouwingen overwogen had en er in haar concept, voor zoover zij dit wenschelijk achtte, rekening mede had gehouden, kwam dit ter voormelde algemeene vergadering in behandeling.

Nadat het programma door de algemeene vergadering was aangenomen, heeft de uitgave nogmaals vertraging ondervonden. Maar de herhaalde tegenvallers ten spijt, is de arbeid toch eindelijk gereed gekomen.

„Gereed" maar een programma, hoe goed ook, heeft slechts praktische waarde voor zoover het tot uitvoering komt. Moge dit daarom niet zijn het eindresultaat van veler bemoeienis, maar daarentegen de wegwijzer tot een krachtige actie, die de welvaart der Koloniën in Amerika en de tevredenheid harer ingezetenen in zeer ruime mate ten goede kome, aldus besluit het bestuur van Moederland en Koloniën, dat allen, die aan de totstandkoming hebben medegewerkt, hartelijk dank betuigt, waarbij het in de allereerste plaats denkt aan de leden der commissie, die het ontwerp hebben bezorgd, en die, bij de verdere werkzaamheden, een hoofdrol zouden blijven vervullen.

Dooven en muziek.

Ook de dooven kunnen de muziek genieten. Helena Keller is een van haar geboorte af doof en blind meisje. Zij heeft een boek geschreven, getiteld „Mijn heelal", het leven van een ontwikkelde, fijn gevoelige ziel, door de doof- en blindheid van de buitenwereld afgesloten.

Zij zegt daarin dat de muziek haar bekoort. Zij hoort ze niet, doch begrijpt en gevoelt ze, alleen maar door met haar hand de piano aan te raken.

Dr. Stern, professor der Universiteit van Breslrau, dacht hier met autosuggestie te doen te hebben. Maar na herhaalde observaties, moest hij erkennen dat de dooven muzikaal genot smaken kunnen, wij zij een zeer fijn hersenstel hebben en zeer gevoelige zenuwen. Hij zette zich aan de piano, terwijl Helena Keller er tegen leunde en een harer handen er op uitstrekte. Hij speelde een eenvoudige melodie in vierkwartsmaat, en onmiddellijk begon Helena met de vrije hand de maat te slaan. Toen hij de Donauwals uitvoerde, wiegde zij zachtjes, op de maat mee, terwijl een zoete wellust zich op haar gelaat afspiegelde. Bij de Marche funèbre van Chopin nam haar gelaat een uitdrukking van kalmte, haar lichaam een houding van rust aan. Hij eindigde zijn proefneming met een hooge en een lage noot, met een interval van drie octaven, en Helena zeide hem, dat ze twee afzonderlijke en zeer verschillende noten gehoord had.

Hof van Arbitrage in den Haag.

Op 20 September a. s. zal de behandeling aanvangen van het aan arbitrage onderworpen geschil tusschen Amerika en Venezuela, betreffende de vordering van de Orinoco-stoomvaartmaatschappij. Arbiters in deze zaak zijn de volgende leden van het Permanente Hof van Arbitrage: Prof: Lammasch, hoogleeraar te Weenen, president; mr. Beernaert, minister van Staat te Brussel; Quesada, gezant van Cuba te Berlijn.

De memoriën en contra-memoriën zijn reeds overhandigd.

Als agent voor Venezuela treedt op dr. Grisanti; als agent voor Amerika mr. Dennis.

Douanen te New-York.

Gedurende het fiscaljaar dat 30 Juni l. l. eindigde brachten de douanen dier haven op de som van $224.782.650,10.

Het export bedroeg een waarde van $626.585.925, waarbij men nog $10.602.664 te voegen heeft, van koopwaren uit den vreemde die daar in deposito waren om verscheept te worden.

De Bestuurbare.

Verschillende Amerikaansche bladen spreken over het plan om per bestuurbare den Atlantischen Oceaan over te steken. Het luchtschip zal in Augustus of September New-York verlaten met zes man en van drie motoren voorzien. Gedurende de reis zal men voortdurend draadlooze berichten zenden.

Nieuwe overwinningen der draadlooze.

Het Argentijnsch gouvernement heeft een reeks radio-telegrafische stations, volgens het systeem Telefunken, opgericht langs de geheele oostkust tot de uiterste zuidpunt van Vuurland.

De afstanden, waarover men tot heden telegrafeerde, zijn van Bahia Blanca naar het eiland Año Nuevo bij de zuid-oostpunt van Vuurland gelegen, 1.850 M. K. en van Buenos-Aires naar Año Nuevo, 2 535 K. M.

De stoomboot „Holger" der Rolandlijn van Bremen trad bij zijn aankomst te Valparaiso in verbinding met Bahia Blanca en Buenos-Aires over geheel het vasteland van Zuid-Amerika heen, resp. 1050 en 1200 K. M. Hierbij moeten wij opmerken dat de verbindingslijn de Andes te passeeren had, die aldaar meer dan 5000 M. hoog zijn. Dit verrassend resultaat is alleen te vergelijken met dat van het station Naven in verbinding met Polen over de Alpenketen van meer dan 1.000 K. M.

Een opzienbarende uitvinding.

Het bericht van een opzienbarende uitvinding komt uit Engeland. Blijkens de eerste mededeelingen steekhoudend, dan belooft de nieuwe vinding een belangrijke rol te zullen spelen bij het mijnwezen en de mijnrampen. De ingenieur A. J. Sharman vervaardigde namelijk een toestel, dat het mogelijk maakt, door de aarde heen, draadloos te telephoneeren! Het toestel drijft de electrische golven door den grond heen, waar ze door een ontvang-apparaat worden opgevangen. Het toestel is even eenvoudig als licht.

De eerste practische proefneming werd in de diepe mijnen van Chrislehurst gedaan. De wettenschappelijke medewerker van een Engelsch blad geeft de volgende schets van het door hem bijgewoonde: „Nadat wij den heuvel boven de mijngroeven bestegen hadden, werd het kleine toestel, dat er haast als een photographische camera uitziet, opgesteld. De beide ijzerdraden, die de golven afgeven, werden in den grond gestoken. Mr. Sharman bleef boven bij het toestel, terwijl wij met het ontvangapparaat in de mijn afdaalden. Nadat wij ongeveer 200 M. ver door de onderaardsche gangen gegaan waren, werd bij het troebele licht der olielantaarns het tweede apparaat opgesteld. Vervolgens kwam het signaal en dadelijk begon mr. Sharman met ons te spreken. De woorden klonken duidelijker en levendiger dan bij de gewone telephoon, wij spraken een heelen tijd met elkaar, zonder dat de geringste stoornis zich voordeed. Daarna werden de apparaten omgeschakeld en wij gingen met Morse-teekens draadloos telegrapheeren."

De uitvinding van Sharman berust op de door hem ontdekte mogelijkheid, de aarde op dezelfde wijze als de lucht te gebruiken voor het overbrengen van geluidgolven. Van het uitzend-apparaat gaan electrische stooten uit, die door het ontvang-apparaat opgenomen en in geluiden omgezet worden.

Vervolgens werden proeven onder en boven water genomen. De resultaten waren nog gunstiger. Voortaan zullen oorlogsschepen met duizend voet verwijderde, onder water liggende onderzeesche booten in voortdurende verbinding kunnen blijven. Het verbruik van electrische kracht is buitengewoon gering en de kleine vorm en de lichtheid van het toestel begunstigen zeer een algemeene toepassing.

De meteorenregen in Augustus.

De komende weken voeren onze planeet in haar kringloop om de zon weder door de Perseïden-groep die de Augustus-nachten met haar heerlijk lichtspel zal vervullen. De meteoriten, die in dezen tijd de atmosfeer der aarde doorsnijden, vliegen met eene snelheid van ongeveer 43 Kilometer per seconde voorbij. Het prachtigste zal het verschijnsel zijn tegen den morgen van den 12den en 13den Augustus. De lichtende strepen bewegen zich niet zoo snel als de vuurslangen der Leoniden-groep in November. Toch hebben de Perseïden voor het blooте oog nog het aanzien van een vuurpijl, en laten op hun pad een stralende streep achter. Dit laatste

verschijnsel maakt het mogelijk hun baan langs den sterrenhemel nauwkeurig te bepalen, zoodat de Perseïden-meteoren het best waarneembaar zijn van alle meteoriten-groepen. Het reeds verzamelde materiaal is echter nog onvolledig, en slechts de waarneming van lange jaren zal het mogelijk maken, de natuur der Perseïden nauwkeuriger te bestudeeren. Voor het oog heeft de groep een volmaakt elliptischen vorm en lijkt zij vol puin en splinters. Over het geheel genomen is telkenjare de dichtheid van de groep, voor zooverre zij met onze atmosfeer in aanraking komt, dezelfde. Dat het verschijnsel zich anders voordoet, vindt zijne oorzaak in de omstandigheid van belichting, vooral in in den telkens afwisselenden stand van de maan. In vele jaren viel het maximum van den sterrenregen overdag, zoodat het niet was waar te nemen. In ieder geval biedt de Perseïden-groep steeds een heerlijk schouwspel, dat zoowel voor leeken als voor astronomen interessant is. Professor H. D. Newton schat het getal meteoren, waaruit de Perseïden-groep bestaat op 300 millioen. Tot nog toe is er geen uitputting waar te nemen in deze menigte, eischoon er volgens eene berekening van bovengenoemde geleerde jaarlijks, gedurende de zes weken, die de doorgang der aarde door de groep duurt, niet minder dan 150 millioen van deze brokstukken worden verbruikt. Vele van de lichtende putten, die zulke groepen aan onzen hemel veroorzaken, zijn slechts bij geduldige en aanhoudende beschouwing te zien. In den tijd van de Perseïden zijn meer dan honderd meteorenregens waar te nemen.

Nederland in den vreemde.

ROMANUS, particuliere correspondent van *De Tijd*, schrijft uit Rome:

Toch eenmaal bezig met kunstbeschouwing, grijp ik deze gelegenheid volgaarne aan, om meteen naar verdienste melding te maken van een kloeke daad, waardoor onlangs aan onze vaderlandsche letteren en kunst eerherstel is gebracht in de Romeinsche pers.

Zij gaf namelijk een beknopt overzicht van de redevoering, door Frederik van Eeden gehouden te Antwerpen. Daar had deze als sociale hervormer én als letterkundige vrijwel mislukte Nederlander beweerd, dat onze litteratuur heel weinig beteekent: zij heette provinciaal en bekrompen, nauwelijks waard om over de grenzen van het kleine Holland te worden gekend. De éénige Nederlander, die zich in de wereldliteratuur een rechtmatige plaats had veroverd, zou de van huis uit Portugeesche jood Baruch Spinoza zijn geweest.

Tegen deze niet minder onware dan onvaderlandlievende enormiteiten, welke in de Romeinsche pers een gretig afvoerkanaal vonden, kwam onze landgenoot Pater B. H. Molkenboer met edele verontwaardiging op. Dat was zijn keurige pen bij uitnemendheid toevertrouwd. Deed de jeugdige, voor letteren en kunst zoo fijnvoelende Dominicaan zich herhaaldelijk, vooral door zijn „Letterkundig Overzicht" in het jongste A n u a r i u m, niet kennen als een meester in de litteraire critiek, wiens zekerheid van blik en raakheid van zeggingskracht een roomschen Busken Huet zoo niet verraadt, dan toch belooft? Fluks gordde zich dus pater Molkenboer ten strijd, en na weinige dagen kwam hij in den veelgelezen „Corriere d'Italia" uit met een geharnast artikel, om den vaderlandloozen atheïst van Eeden geducht te lijf te gaan, zoodat er van diens openbare persoonlijkheid, noch van diens stoute beweringen stuk of splinter overbleef. Onder de handen van dezen tegenstander raakte Frederik van Eeden gauw uit het zadel, als zegsman bleek hij in deze vraag geheel onbetrouwbaar, en op den keper beschouwd, zijn appreciatie der Nederlandsche letterkunde geheel onhoudbaar.

Terecht beriep pater Molkenboer zich bovenal op Vondel, die stellig in de D i s p u t a van Raffaël naast Dante zou kunnen staan als Godgeleerd en Godgewijd zanger, en op den P a r n a s s o als wereldedichter, zoo niet de beperktheid van het Nederlandsche taalgebied den weg belemmerde aan den welverdienden roem van „'s lands oudsten en grootsten poëet."

Die beperktheid van het taalgebied is de éénige oorzaak, waarom zelfs de beste voortbrengselen der Nederlandsche letterkunde zoo weinig in het buitenland gekend zijn en niet een rechtmatige eereplaats innemen naast de meesterstukken van andere volken. Wij zouden anders stellig geen slecht figuur maken; wellicht zelfs even goed als de Nederlandsche schilderkunst, door de grootmeesters van onze Gouden eeuw.

P. Molkenboer besluit zijn voortreffelijk, in het Italiaansch geschreven pleidooi met de aanhaling van een onwraakbaar getuigenis uit dezen tijd. De litterator Zenute, hier te lande een algemeen erkend gezag, schreef namelijk kort geleden nog: „Holland is op dit oogenblik een letterkundige natie van den eersten rang: en het is diep te betreuren, voor ons, Italianen, een waar verlies, dat wij door onbekendheid der taal de echte schoonheden der Nederlandsche woordkunst niet vermogen te genieten."

Heeft P. Molkenboer, wegens zijn kranig optreden, niet deze eervolle vermelding eerlijk verdiend? Het Algemeen Nederlandsch Verbond mocht toen wel een lauwerkrans sturen.

Nederland.

Dr. Kuyper en de zaak-v. Heeckeren.

In De Standaard komen twee driestarren voor over de bekende zaak.

De eerste is getiteld „Doodgeloopen debat" en luidt:

„Nu de Handelingen van de Eerste Kamer dd. 1 Juli uitkwamen, blijkt dat de Minister van Buitenlandsche Zaken ook nu, gelijk op 10 Februari, zijne feitelijke verklaring beperkt heeft tot de ééne vraag, of er in 1904 door Z. M. den Duitschen Keizer al dan niet aan H. M. de Koningin een brief gezonden is, handelende over onze Landsdefensie.

„Dit had de Minister op 10 Februari pertinent ontkend; thans heeft hij op 1 Juli verklaard zijn bewering van 10 Februari op elk punt te handhaven; en ditmaal heeft hij er bijgevoegd, dat een oud-Minister uit het Kabinet van 1901 „niet de minste bedenking had om het toen verklaarde als volkomen juist te aanvaarden."

„Deze blijkbaar met veel zorg gekozen uitdrukking is onberispelijk. Het Kabinet van 1901 is in 1905 afgetreden zonder alsnog op dit punt tot volkomen zekerheid te zijn gekomen, maar thans zal geen der oud-Ministers meer de minste bedenking hebben, om de volkomen juistheid te aanvaarden van de gedane Ministerieele verklaring, dat een brief als bedoeld, in werkelijkheid niet bestaan heeft.

„Had de heer Van Heeckeren dan ook beter geluisterd, zoo zou hij stellig zijn interruptie op dit punt achterwege hebben gelaten, en integendeel hebben moeten roepen: Accoord!

„De Minister had nu eenmaal op 10 Februari zich, met opzet, bepaald tot de bespreking van het ééne feit van den brief en nog wel van zulk een brief, t.w. over 's Landsdefensie. Van het bestaan nu van zulk een brief is nooit door eenig oud-Minister aan den heer Van Heeckeren de stellige verzekering gegeven. Hij heeft daarom zijn eigen zaak geschaad, door zich niet ijlings uit deze onhoudbare positie terug te trekken, en zonder voorbehoud de verklaring van den Minister op dit punt te aanvaarden.

„Iets wat hij te eer had kunnen doen, daar de Minister met geen woord, noch toen, noch nu, ontkend of geloochend heeft, wat in 1904 wel is geschied, maar hetgeen zoomin door het Kabinet van 1904, als door het tegenwoordig ministerie voor publieke bespreking vatbaar werd geacht. Beide Kabinetten hebben geoordeeld, dat de zaak van meet af een geheim karakter droeg, en dit moest blijven behouden.

„Voor zoover nu de heer Van Heeckeren, als diplomaat, destrijds in deze zaak gemengd mocht zijn, kon ook deze inmenging nooit anders dan een stipt geheim karakter dragen, en beging hij een onvergeeflijke fout, door wat hem als diplomaat mocht ter oore gekomen zijn, als Kamerlid in het publiek te willen uitdragen.

„Het was dan ook stellig verkeerd gezien van zijn vrienden die nogmaals het hek wilden openhouden voor een nieuwe excursie op dit verboden terrein. Zij hadden hem veeleer moeten aansporen, om liever ongelijk in het debat te lijden, dan als diplomaat aan zulk een geheime te willen tornen.

„Die averechtsche steun heeft den heer Van Heeckeren op 1 Juli geheel van de wijs gebracht, en de Kamer genoodzaakt aan een voor 's Lands belang zoo gevaarlijke discussie eens voor goed een eind te maken.

„Toen dan ook de Minister, zeer wel latende doorschemeren, waarop hij doelde, sprak van „gebeurtenissen omstandigheden, die zich in het internationaal verkeer kunnen voordoen, die niet voor openbare mededeeling vatbaar zijn", en toen het voornemen bleek om desniettemin zulke gebeurtenissen te willen ontsluieren, kon en mocht de Eerste Kamer niet anders doen, dan het debat sluiten. Elke andere houding zou geweest zijn het uit handen nemen aan den Minister van het buitenlandsch beleid en een prijsgeven van het landsbelang aan de zucht, om een medelid persoonlijk te dekken.

„Het is dan ook te betreuren, dat de motie-Rengers niet met algemeene stemmen is aangenomen, inclusief die van den heer Van Heeckeren. Deze toch was op hoogst onvoorzichtige wijze in een impasse ingereden, en had zich alleen door voor de motie te stemmen, voor goed uit die impasse kunnen redden. Een diplomaat toch, die, betrokken in iets wat het karakter van een staatsgeheim draagt, weigert dit te eerbiedigen, snijdt zichzelf den pas af. Een debat over zulk een handelwijze kon niet worden voortgezet, en daarom liep het zeer terecht op officieel terrein dood."

De tweede driestar draagt tot opschrift: „Advies" en luidt:

In een vrijzinnig blad wordt het voorgesteld, alsof De Standaard, na eerst den heer Van Heeckeren te zijn afgevallen, allengs weer tot hem naderde.

Dit is volstrekt onjuist. Herhaaldelijk, zelfs onder sterke pressie, om advies gevraagd of wij de herkiesing van den heer Van Heeckeren gewenscht achten, is dezerzijds aan een ieder die advies vroeg, van meet af, steeds door, en ook nu nog niet anders geantwoord, dan dat wij geen vinger voor en geen vinger tegen de herkiezing van den heer Van Heeckeren zouden uitsteken, en, als zelve in deze zaak betrokken, een stipt neutrale houding aannamen.

Dit belette intusschen niet, dat we, toen uit onze woorden werd afgeleid, wat er niet in stak, deze uitlegging van onze woorden beslist afwezen. Men had toch uit onze woorden afgeleid, dat het onze bedoeling was geweest, op den heer Van Heeckeren de blaam te leggen, als had hij deze geheele zaak, om 't nu eens plat uit te drukken, geheel uit zijn duim gezogen, en als ware er in 1904 niets geschied, dat aanleiding gegeven had tot het valsche gerucht.

Dit hebben we toen voor onjuist verklaard, gelijk we dit nog doen.

Ook wie iemands houding beslist afkeurt, is daarom niet van den plicht ontslagen om hem recht te doen wedervaren op 't punt, waarin hij gelijk had.

Voor het overige handhaven we de positie welke van den beginne innamen. De heer Van Heeckeren had niet mogen spreken in een zaak, die hij weten moest dat geheim was.

Aan een vriend, die zeer sterk op herkiezing aandrong, is daarom den raad gegeven: Wilt ge uw doel bereiken zorg dan voor alle dingen, dat de heer Van Heeckeren zich verbindt, om van nu af aan geen woord meer over deze zaak te spreken. En waar bij dit uitoefenen van pressie gewaagd werd van een publicatie van brieven, die voor dr. Kuyper onaangenaam zouden kunnen zijn, is zoo stellig mogelijk geantwoord, dat dit hem koud liet.

Wie in zulk een geheime zaak van internationaal beleid brieven publiceert, compromiteert niet den schrijver, maar zichzelf."

Advertentien.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN

COCKTAILS TERAPEUTICOS

Las propiedades alimenticias y nutritivas del aceite de hígado de bacalao dependen en absoluto de las grasas que entran en la composición natural del aceite. Estas grasas son digeridas y asimiladas con mucha más facilidad que las otras, debido á la presencia en el aceite de bacalao de ciertos compuestos derivados del hígado, que permiten la pronta emulsificación del aceite por los flúidos del estómago — y hacen que su absorción por la membrana mucosa se lleve á efecto con más facilidad y con más rapidéz que la de ninguna otra grasa.

Dichos preparados no contienen ninguna de las propiedades nutritivas y reconstituyentes del aceite de hígado de bacalao, porque carecen de la grasa, que en la parte del aceite que nutre y alimenta — su composición tiene mucha semejanza con la de los COCKTAILS — y su uso puede en ocasiones causar perjuicios considerables á los enfermos por la gran cantidad de alcohol que invariablemente contienen — y otras substancias narcóticas, como el sulfato de estricnina.

Las grasas que el aceite de hígado de bacalao contiene, aparte de su poderosa facultad de nutrir, no poseen ningun valor terapéutico — y los otros elementos naturales que son parte de su composición orgánica, existen en cantidades tan infinitamente pequeñas, que es imposible que ninguno de ellos pueda ejercer en el sistema cualquier efecto terapéutico.

Carece por lo tanto de la propiedad esencial de todo alimento, la de ser asimilable y volverse parte de los tejidos orgánicos y no puede ni remotamente compararse con el aceite de hígado de bacalao, cuya propiedad de nutrir y fortalecer los organismos débiles lo han hecho tan necesario y tan justamente apreciado en todo el mundo.

Como se ha pretendido por algunos industriales recomendar el aceite de petroleo como un sustituto de aceite de hígado de bacalao, debemos advertir por el bien de los mismos enfermos, que el aceite de petroleo es una substancia mineral, que si se usa internamente es expelida íntegra por las evacuaciones intestinales, causando á la larga inflamación de las vías digestivas.

El aceite de Hígado de Bacalao es insustituible como alimento— como un reconstituyente poderoso de la sangre, de los tejidos, de los nervios y de los huesos — y el modo más racional de administrarlo, segun lo ha probado la experiencia de más de 30 años y segun la opinion universal de los médicos, es la EMULSION DE SCOTT, que está compuesta del aceite más puro y de otros ingredientes que aumentan considerablemente que eficacia nutritiva del aceite.

Drukker:
ALFREDO F. SINTIAGO.